

УДК 349.6

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ, ВИКОРИСТАННЯ Й ВІДТВОРЕННЯ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ

**Л.О. СВЯТЧЕНКО, кандидат юридичних наук,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України¹**

У статті здійснюється аналіз чинного законодавства з питання співвідношення окремих видів юридичної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері забезпечення охорони, використання й відтворення водних біоресурсів в Україні.

Юридична відповідальність, дисциплінарна відповідальність, адміністративна відповідальність, кримінальна відповідальність, водні біоресурси, правопорушення.

З метою забезпечення охорони, використання й відтворення водних живих ресурсів вітчизняне законодавство передбачає юридичну відповідальність за вчинення правопорушень у цій сфері. Порушення вимог правил рибальства й відповідних нормативних актів щодо охорони, використання й відтворення водних живих ресурсів тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову або кримінальну відповідальність згідно із законодавством [1, с. 13].

Метою статті є дослідження чинного законодавства з питання співвідношення окремих видів юридичної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері забезпечення охорони, використання й відтворення водних біоресурсів в Україні.

Відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення об'єктів тваринного світу несуть особи, винні у вчиненні таких дій: порушення порядку надання об'єктів тваринного світу у користування; порушення правил використання об'єктів тваринного світу; незаконне вилучення об'єктів тваринного світу з природного середовища; перевищення лімітів і порушення інших вимог використання об'єктів тваринного світу; невиконання вимог державної екологічної експертизи; самовільне або з порушенням встановленого порядку переселення, акліматизація або схрещення тварин, а також виведення і використання генетично змінених організмів; жорстоке поводження з тваринами; приховування або перекручування інформації, про стан і чисельність об'єктів тваринного світу і їхнього використання; неприйняття заходів до попередження загибелі тварин, погіршення середовища їх перебування і ліквідації негативного впливу на тваринний світ, порушення порядку придбання, реалізації, пересилки і вивозу за межі України, ввозу на її

територію диких тварин та інших об'єктів тваринного світу; невиконання вимог, що стосуються охорони видів тварин, занесених у Червону книгу України або в переліки видів тварин, які підлягають особливій охороні; виготовлення, збереження, реалізація і застосування заборонених знарядь видобування тварин; невиконання законних розпоряджень посадових осіб, органів, що здійснюють державний контроль і управління в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу.

Дисциплінарна відповідальність за порушення законодавства про використання, відтворення та охорону водних біоресурсів може застосовуватись у випадку порушення трудового законодавства, що належить до дискреції роботодавця. Відповідно до Кодексу законів про працю України від 10 грудня 1971 р. [2] видами такої дисциплінарної відповідальності є догана та звільнення.

Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про використання, відтворення та охорону водних біоресурсів передбачена у наступних нормах:

- ч. 3 ст. 85 КУпАП [3]: порушення правил рибальства;
- ч. 4 ст. 85 КУпАП: грубе порушення правил рибальства (рибальство із застосуванням вогнепальної зброї, електроструму, вибухових або отруйних речовин, інших заборонених знарядь лову, промислових знарядь лову особами, які не мають дозволу на промисел, вилов водних живих ресурсів у розмірах, що перевищують встановлені ліміти або встановлену правилами любительського і спортивного рибальства добову норму вилову);
- ст. 85-1 КУпАП: виготовлення чи збут заборонених знарядь добування об'єктів тваринного або рослинного світу, а також збут незаконно добутої продукції;
- ст. 86-1 КУпАП: експлуатація на водних об'єктах водозабірних споруд, не забезпечених рибозахисним обладнанням;
- ч. 1 ст. 87 КУпАП: порушення вимог щодо охорони середовища перебування і шляхів міграції, переселення, акліматизації та схрещування диких тварин;
- ч. 2 ст. 87 КУпАП: невжиття заходів щодо запобігання загибелі диких тварин, погіршенню середовища їх перебування та умов міграції або добування диких тварин, які зазнають лиха;
- ст. 88 КУпАП: незаконне вивезення з України і ввезення на її територію об'єктів тваринного і рослинного світу;
- ст. 88-1 КУпАП: порушення порядку придбання чи збуту об'єктів тваринного або рослинного світу, правил утримання диких тварин у неволі або в напіввільних умовах
- ст. 90 КУпАП: порушення вимог щодо охорони видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України.

Кримінальна відповідальність за порушення законодавства про відтворення, охорону та використання водних біоресурсів може наставати за:

- ст. 236 Кримінального Кодексу (ділі КК) України 9ділі [4]:

порушення правил екологічної безпеки;

– ст. 237 КК України: невжиття заходів щодо ліквідації наслідків екологічного забруднення;

– ст. 243 КК України: забруднення моря;

– ст. 244 КК України: порушення законодавства про континентальний шельф України;

– ст. 249 КК України: незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом;

– ст. 250 КК України: проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів;

– ст. 252 КК України: умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду;

– ст. 253 КК України: проектування чи експлуатація споруд без систем захисту довкілля.

Цивільно-правова відповідальність за порушення законодавства про відтворення, охорону та використання водних біоресурсів визначається на підставі Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів [5], постанови Кабінету Міністрів України «Про розміри компенсації за добування (збирання) та шкоду, заподіяну видам тварин та рослин, занесеним до Червоної книги України» від 1 червня 1993 р. № 399 [6], а також постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок незаконного добування (збирання) або знищення цінних видів водних біоресурсів» від 21 листопада 2011 р. № 1209 [7].

При розгляді питання співвідношення окремих видів юридичної відповідальності необхідно звернути увагу на певні недоліки чинного законодавства. На практиці непоодинокі випадки, коли матеріали направляються для притягнення до адміністративної відповідальності замість передачі їх слідчим органам з метою притягнення до кримінальної відповідальності. Однією з причин такого становища є недостатня чіткість у законодавстві про розмежування правопорушень, за які настає адміністративна, а за які - кримінальна відповідальність. У ст. 63 Закону України «Про тваринний світ» наведено перелік правопорушень, за вчинення яких винні особи несуть адміністративну, цивільно-правову чи кримінальну відповідальність. Однак він не є вичерпним, оскільки у вказаних нормах закріплено відповідальність і за інші порушення законодавства про охорону й використання тваринного світу. У наведених нормах права не міститься розмежування правопорушень за видами відповідальності, тому в процесі притягнення до кримінальної або адміністративної відповідальності необхідно керуватися спеціальним законодавством.

Такі недоліки у нормативно-правовому регулюванні призводять багатьох непорозумінь при визначенні виду юридичної відповідальності.

Вищезазначене доводить необхідність подальшого більш глибокого

дослідження цього питання, в результаті якого буде розроблено й запропоновано відповідні пропозиції щодо вдосконалення законодавства із задекларованих проблем для уникнення колізій.

Список літератури:

1. Григор'єва Т.В. Правове регулювання використання й охорони водних живих ресурсів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 / Т.В. Григор'єва ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2005. – 19 с.
2. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – Дод. до № 50.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
4. Кримінальний Кодекс України від 5 квітня 2001 року // Офіційний вісник України. – 2001. – № 21. – Ст. 920.
5. Методика розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів : наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 20 липня 2009 р. № 389 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 63. – Ст. 2242.
6. Про розміри компенсації за добування (збирання) та шкоду, заподіяну видам тварин та рослин, занесеним до Червоної книги України : постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 1993 р. № 399 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 11. – Ст. 442.
7. Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок незаконного добування (збирання) або знищення цінних видів водних біоресурсів : постанова Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2011 р. № 1209 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 92. – Ст. 3342.

В статье осуществляется анализ действующего законодательства по вопросу соотношения отдельных видов юридической ответственности за совершение правонарушений в сфере обеспечения охраны, использования и воспроизводства водных биоресурсов в Украине.

Юридическая ответственность, дисциплинарная ответственность, административная ответственность, уголовная ответственность, водные биоресурсы, правонарушения.

In article the analysis of the current legislation concerning a ratio of separate types of legal responsibility for commission of offenses in the sphere of ensuring protection, use and reproduction of water bioresources in Ukraine is carried out.

Legal responsibility, disciplinary responsibility, administrative responsibility, criminal liability, water bioresources, offenses.

